

Malmö Ideella föreningars Paraplyorganisation

Slutrapport för projektet

Validering av Ideella i föreningslivet

December 2003

**Rapporten sammanställd av
Kristina Persson**

Ett projekt i samverkan med:

**Malmö Idrottsföreningars
Samorganisation**

Med stöd från:

**Växtkraft mål 3
Svenska ESF-Rådet**

INNEHÅLL

1. Inledning	sida 3
2. Inventering – förekomst av validering för föreningsaktiva	sida 3
2.1. Begreppsdefinitioner	
2.1.1 Validering	
2.1.2 Reell kompetens & Realkompetens	
2.1.3 Formell utbildning, icke-formell utbildning & informellt lärande	
2.2. Vad händer i Sverige?	
2.2.1 LSU – Informellt lärande & engagemang som profilfråga 2003	
2.2.2 SUS – Validering av kompetens utvecklad i ledarrollen i SUS medlemsföreningar	
2.3. Vad händer i de nordiska länderna?	
2.3.1 Norge – CV, Personligt kompetansedokument & Organisasjonsordliste	
2.3.2 Danmark – Kompetencekatalog & Kompetenceguide	
2.3.3 Finland – Studieboken för fritidsverksamhet	
3. Intyg & CV för att dokumentera ideellt engagemang	sida 7
3.1. Referensgrupp	
3.2. Enkät om intyg	
3.3. Test av intyg & CV	
3.4. Intyg, CV & Hemsida	
4. Slutord	sida 9
5. Länkar & Lästips	sida 10

Källförteckning

Bilagor

1. Sammanställning av enkätsvar
2. Minnesanteckningar referensgrupp
3. Intyg Ideellt engagemang
4. CV Ideellt engagemang
5. Intyg Anställning i förening
6. Intyg Praktik i förening
7. Artikel Inspirerande intyg

1. Inledning

MIP, Malmö Ideella föreningars Paraplyorganisation, har i samverkan med MISO, Malmö Idrottsföreningars Samorganisation, under 2003 med stöd från svenska ESF-rådet arbetat med frågan om validering och uppvärdering av det lärande som sker i föreningslivet. Projektet har gått under namnet *Validering av Ideella i föreningslivet*. Linda Attin, Asterios Bratanis och Ronny Hallberg har å MIPs styrelses vägnar utgjort projektets styrgrupp. Kristina Persson har varit anställd i projektet. I projektet har i huvudsak följande delar ingått:

- Inventering av förekomsten av validering av ideella i föreningslivet och liknande initiativ i Sverige och Norden.
- Erfarenhetsutbyte med en referensgrupp med representanter från bl a arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, paraplyorganisationer för föreningar, Malmö Fritidsförvaltning och Valideringsprojektet i Malmö.
- Arbete med att utforma intyg och CV för att dokumentera ideellt engagemang.
- Enkätundersökning riktad till 360 malmöföreningar med frågor om behov av intyg och liknande samt utformningen av dessa.
- Samtal med föreningsaktiva om behov av intyg och liknande samt utformningen av dessa.
- Skapandet av en hemsida, www.intyg.se, där intyg och CV är tillgängligt för föreningar och ideellt verksamma.

I denna skrift slutrapporteras och redovisas projektets olika delar och resultat.

2. Inventering av förekomst av validering för föreningsaktiva

Ett av projektets syften var att inventera vilken validering som finns för de som är ideellt verksamma i föreningslivet. Vi fann snabbt att vi behövde reda ut vad validering egentligen betyder och innebär. Och insåg då att vi inte inom detta projekt skulle kunna genomföra någon validering av de kompetenser man skaffar genom ideellt engagemang. I detta kapitel kommer dels att redovisas definitioner av olika begrepp som används dels att redovisas en del av det som sker inom området i vår närmaste omgivning.

2.1 Begreppsdefinitioner

2.1.1 Validering

Begreppet validering är föremål för många tolkningar och man kan anlägga olika perspektiv på validering. Elving Andersson skriver i SOU 2001:78 *Validering av vuxnas kunskap och kompetens* att begreppet validering är relativt nytt i pedagogiska sammanhang och att det blev aktuellt i Sverige då fokus i utbildningsdiskussionen försköts från utbildning till lärande.

När det gäller att definiera begreppet refererar Elving Andersson till Nationalencyklopedin från 1996 där validering betecknar: den process genom vilket ett beteendevetenskapligt tests validitet bestäms. I NEs ordbok från samma år finns dock ej varken validera eller validering med. Valid definieras däremot: som äger giltighet i visst (särskilt rättsligt eller logiskt) sammanhang. Validitet definieras som: det att räknas som giltig i visst sammanhang. I mättnings- och forskningssammanhang handlar validitet om i vilken utsträckning man mäter vad som avser att mätas. (SOU 2001:78)

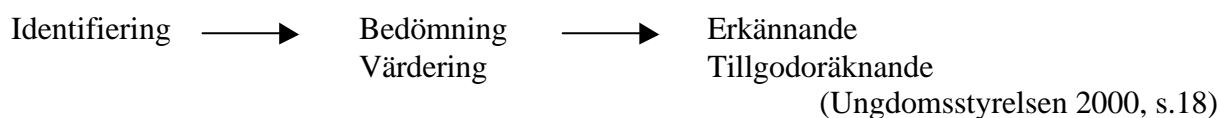
Då begreppet 1996 användes i kunskapslyftets första delbetänkande *En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande* fick begreppet denna innebörd:

”det är också viktigt att få till stånd en utbyggnad av möjligheterna att få kunskap och kompetens värderad och dokumenterad oberoende av var kunskapen inhämtas. Till att börja med gäller det validering i relation till existerande betyg, omdömen och utbildningsbevis. I ett längre perspektiv skulle det kunna bli aktuellt med validering av ett vidare spektrum av arbetslivskompetens.” (SOU 1996:27, s. 66)

Kunskapslyftskommittén preciserade 1998 i delbetänkandet *Vuxenutbildning och livslångt lärande - situationen inför och under första året med kunskapslyftet* sin definition så här:

”Validering är dels att identifiera reell kompetens, dels att kunna beskriva den på ett sådant sätt att den kan accepteras av avnämarna – branscher och utbildningsanordnare.” (SOU 2001:78 s. 33)

Ungdomsstyrelsen har definierat validering som: en strukturerad bedömning och erkännande, värdering av färdigheter och kompetens. Valideringsprocessen kan beskrivas i tre steg:

Elving Andersson sammanfattar i SOU 2001:78 sin begreppsdiskussion så här:

”Begreppet validering kan kort sägas handla om möjligheten för en person att för olika syften få sin kunskap och kompetens värderad och erkänd.” (SOU 2001:78 s. 35)

2.1.2 Reell kompetens & Realkompetens

Som synes ovan använde sig kunskapslyftskommittén av begreppet reell kompetens, vi har även träffat på begreppet i andra sammanhang. Text skall man fr o m den 1 januari 2003 värdera en persons reella kompetens vid ansökan till grundläggande högskoleutbildning. SUHF, Sveriges Universitets & Högskoleförbund, som utfärdat rekommendationer för arbetet med att validera reell kompetens inom högskolan definierar begreppet så här:

”den samlade kompetens en person har, oavsett hur han/hon har skaffat den och oavsett om han/hon har formella betyg på den eller inte.” (SUHF 2003 s.3)

Nordiska Ministerrådet har kartlagt de nordiska ländernas initiativ i samband med realkompetens (realkompetanse). Med realkompetens avses:

”Ett utvidet kompetansebegrep som innefattar en persons faktiske dyktighet, tilegnet gjennom utdanning og organisert læring, selvlæring, arbeid, deltaking i organisasjons- og samfunnsliv – en persons realkompetanse.” (Nordisk Ministerråd 2001, s. 17)

Begreppet realkompetanse används också i Norge, där man under åren 1999-2002 genomfört det så kallade Realkompetanseprosjektet med mål att etablera ett nationellt system för dokumentation av vuxnas realkompetens. Med realkompetanse avses då:

”All formell, ikkeformell og uformell kompetanse den voksne innehar. I praksis betyr det summen av all kompetanse som en person har tilegnet seg gjennom utdanningssystemet, lønnet og ulønnet arbeid, organisasjonsmessig virksomhet og familie-/samfunnsliv.” (VOX 2002 s. 5)

Inom Realkompetanseprosjektet gjordes en särskild satsning på att finna dokumentationsordningar för erfarenheter och utbildningar från tredje sektorn. Mer om detta beskrivs i avsnittet 2.3.2 Norge – CV, Personligt kompetansedokument & Organisasjonsordliste.

2.1.3 Formell utbildning, icke-formell utbildning & informellt lärande

Nära knutet till validerings- och kompetensbegreppen är förstås lärande i olika former. Validering som begrepp används inte så frekvent i de sammanhang där vi diskuterat validering och lärandet i föreningslivet.

Vi fann att de aktörer som har intresse för detta och är insatta i frågan ofta använder begreppen formell utbildning, icke-formell utbildning och informellt lärande för att beskriva olika lärprocesser.

Ungdomsstyrelsen definierar dessa begrepp så här:

- *Formell utbildning* – det som äger rum inom det formella utbildningssystemet (såsom förskola, grundskola och högskola).
- *Icke-formell utbildning* – organiserad utbildning som äger rum utanför det formella utbildningssystemet, t ex i arbetsmarknadsåtgärder, i folkbildning och i organiserad utbildning i föreningslivet.
- *Informellt lärande* – de omedvetna läroprocesser som sker utanför organiserad utbildning och saknar tydlig utbildningssituation, det lärande som sker i vardagen, t ex i familjen och i föreningslivet.

(Ungdomsstyrelsen 2000, s. 11-13)

2.2 Vad händer i Sverige?

Idag pågår mycket valideringsarbete i Sverige vad gäller att validera t ex utländska utbildningar och yrkeskunskaper. Men när det gäller vårt fokus i projektet, validering av ideella i föreningslivet, har vi inte funnit någon sådan. Det finns dock en medvetenhet, både i den mängd av utredningar som gjorts kring validering och bland dem som arbetar med validering om att föreningslivet är en betydelsefull arena för lärande.

Inom föreningslivet finns på sina håll också denna medvetenhet och en önskan om att synliggöra och uppvärdera lärandet i föreningslivet. Dock finns också en viss försiktighet inför validering och en oro över att det kan förta lusten och frivilligheten i det ideella engagemanget. Tänk om ideellt engagemang börjar ses som språngbräda i karriären och en väg att skaffa meriter?

Om man med hjälp av begreppen informellt lärande och icke-formell utbildning delar upp lärandet i föreningslivet kan man tänka att det som i det närmaste skulle kunna vara relativt enkelt och okontroversiellt att validera är de utbildningar som sker i föreningslivet. Så även kanske de kompetenser som kan karaktäriseras som fack-kunskaper, exempelvis den kompetens man kan skaffa genom ideellt arbete som kassör.

Nedan presenteras hur två andra paraplyorganisationer för föreningar i Sverige arbetar med dessa frågor.

2.2.1 LSU – Informellt lärande & engagemang som profilfråga 2003

LSU, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, har under 2003 haft informellt lärande och engagemang som sin profilfråga. Bland annat har de under året haft ett nätverk för informellt lärande och informell utbildning samt arrangerat en paneldebatt på temat "icke formell utbildning". LSU kommer även under 2004 att arbeta med dessa frågor. Vi har under projektiden haft erfarenhetsutbyte och kontakter även med LSU och tagit del i nätverket.

2.2.2 SUS – Validering av kompetens utvecklad i ledarrollen i SUS medlemsföreningar

Med start under hösten 2003 driver SUS, Stockholms läns Ungdoms Samarbetsorganisation, ett projekt i samarbete med Tommy Jansson verksam på CERK, Centrum för Erkännande av Kompetens. Syftet är att synliggöra och dokumentera de kompetenser som utvecklas i rollen som ungdomsledare i föreningar och organisationer inom SUS. Målet är att finna en generellt användbar modell för inventering, bedömning och dokumentation av ungdomsledarkompetens. Under hösten 2003 har det inledande steget genomförts, att djupintervjua tolv ungdomsledare kring kompetenser i rollen som ungdomsledare. Därefter är förhoppningen att man skall kunna genomföra en större studie för att se om de identifierade kompetenserna är generaliserbara.

MIP har både före och under projektiden haft utbyte med SUS. Bland annat genom deltagande vid SUS konferens *Värderat ledarskap* 26-27 mars 2003. Konferensens hade som nyckelfråga "hur formulerar och kommunicerar vi värdet av ledarskapsfarenheter inom föreningslivet?".

2.3 Vad händer i de nordiska länderna?

2.3.1 Norge – CV, Personligt kompetansedokument & Organisasjonsordliste

Som en del i den norska Realkompetansereformen tog Aust-Agder Barne- og Ungdomsråd, Idrettens Studieforbund och Aust-Agder og Norsk Musikkråd fram vad som kallades 3 CV för dokumentation av frivillig aktiviteter. Denna har under sommaren 2003 reviderats och vidareutvecklats och ger numera plats även för utbildning och yrkesmeriter. Det nya dokumentet kallas för Personligt kompetansedokument och kan hämtas på <http://www.vofo.no/rk/index.htm>.

Till detta togs genom LNU, Landsrådet för Norges barne- og Ungdomsorganisasjoner, fram en organisationsordliste där betydelsen av olika begrepp och förkortningar förklaras, och där en stor mängd norska föreningar presenteras. Föreningarna presenteras med hjälp av organisationskisser och dessutom har varje förening beskrivit sin kompetensprofil. Organisationsordlistan finns på <http://www.lnu.no/ordliste/>.

2.3.2 Danmark – Kompetencekatalog & Kompetenceguide

DUF, Dansk Ungdoms Fællesråd, genomförde 2001 fokusgruppsintervjuer med personer från DUFs medlemsorganisationer för att identifiera vilka kompetenser och kvalifikationer man får genom föreningsengagemang. Detta har de sammanställt i skriften *Når fritid fører till fremtid* som beskriver hur barn- och ungdomsorganisationerna utvecklar personliga kompetenser hos medlemmarna. Kopplat till detta har man också tagit fram en skrift som är tydligt riktad till medlemmar/föreningsaktiva, *Kompetenceguiden*. I skriften ges råd om hur man använder sin föreningsfarenhet då man söker arbete eller utbildning.

Båda skrifterna samt mer om DUFs arbete kring kompetens finns på: <http://www.duf.dk/kompetence>

2.3.3 Finland – Studieboken för fritidsverksamhet

De Ungas Akademi (Nuorten Akatemia) i Finland har tagit fram *Studieboken för fritidsverksamhet* där de kompetenser och färdigheter ungdomar förvärvar i fritids- och frivilligverksamhet kan dokumenteras. Studieboken riktar sig till ungdomar från 13 år och uppåt som deltar i frivillig- och fritidsverksamhet i föreningar, elevkårer, församlingar osv.

I studieboken samlas påteckningar om: regelbunden verksamhet såsom t ex idrott, scouting, biståndsverksamhet, förtroende- och ansvarsuppgifter, aktivitet som tränare, ledare och handledare, engagemang i t ex projekt, evenemang, läger, kurser, internationell verksamhet, tävlingsdeltagande mm. I studieboken noteras också specialkunskaper och framgångar och det finns utrymme för den unge att själv bedöma sina insatser. Alla former av fritidsverksamhet kan dokumenteras i boken och olika erfarenheter jämförs eller betygsätts inte.

Studieboken fungerar som en meritlista för den unges frivillig- och fritidsverksamhet och ger läsaren en bild av den unges kunskaper och livserfarenhet. Studiebooken är användbar då den unge söker arbete och DUA har samarbete med läroanstalter som ger extrapoäng vid antagning för en ifylld studiebok med passliga fritidsintressen för kommande studier.

3. Intyg & CV för att dokumentera ideellt engagemang

Projektets huvudsakliga syfte var att ta fram ett intyg som stöd till föreningen och individen i att dokumentera det lärande som sker inom föreningslivet.

3.1 Referensgrupp

Kopplat till projektet har det funnits en referensgrupp med representanter från arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, paraplyorganisationer för föreningar, Malmö Fritidsförvaltning och Valideringsprojektet i Malmö. Referensgruppen har mötts vid två tillfällen under våren 2003. Däremellan har referensgruppen hållits informerad genom mail och brevkontakter. Bland annat fick de under hösten ta del av de intyg som var ute "på remiss" bland föreningsaktiva.

Vid mötena i referensgruppen har skett erfarenhetsutbyte och diskussioner kring bland annat frågan om det är önskvärt med validering av de kompetenser man skaffat genom föreningsengagemang. Vid det första mötet fanns Inger Ashing från Ungdomsstyrelsen som genomfört studien *Att värdera kunskap* med som föreläsare. (Minnesanteckningar från de båda referensgruppsmöten finns som bilaga 1.)

3.2 Enkät om intyg

I samtalen med bland annat referensgruppen väcktes en del frågor om behovet av intyg och om utformningen av dessa. För att ytterligare utforska vad MIPs och MISOs medlemsföreningar ansåg om dessa frågor genomfördes under maj och juni en enkätundersökning.

Sammanlagt 360 enkäter skickades eller delades ut under maj månad. 336 av dessa gick till MIPs och MISOs medlemsföreningar. HISO (handikappidrottens samorganisation) delade ut 18 st till sina medlemsföreningar. Ytterligare 6 enkäter delades ut vid personliga kontakter och nätverksmöten.

Vi fick in 61 svar, dvs en svarsfrekvens på 17 %. Ungefär 60 % av de föreningar som svarat är idrottsföreningar och många olika idrotter är representerade. Andra inriktningar som representerades bland svaren är: scouter, 4H, Unga Örnar, dans, schack, bridge, kultur, handikapp och motorsport.

Sammanfattning av enkätsvaren:

- 82 % anger att de skriver intyg ibland, 10 % att de skriver intyg ofta och 7 % att de aldrig skriver intyg.
- 66 % skriver intyg till ledare, instruktörer och tränare i föreningen.
- 51 % skriver intyg till praktikanter i föreningen.
- 46 % skriver intyg till anställda i föreningen.
- 38 % skriver intyg till aktiva i föreningen.
- 18 % skriver intyg till förtroendevalda i föreningen.

- I 66 % av föreningarna har anställda, vanligtvis konsulenten, en uppgift i intygsskrivandet.
- I 61 % av föreningarna har styrelsen, vanligtvis ordförande, en uppgift i intygsskrivandet.

- 64 % menar att det vore bra att ha en gemensam mall att använda då de skriver intyg.
- 20 % tycker inte att det behövs en gemensam mall.

- 67 % menar att intyget ska innehålla en beskrivning/bedömning av intygstagarens kompetens och färdigheter. Detta anses viktigt för intygets användbarhet och man betonar att intyget skall vara personligt och ge en klar bild av personen.
- 20 % tycker inte att intyget skall innehålla en beskrivning/bedömning av intygstagarens kompetens och färdigheter, vilket vanligtvis motiveras med svårigheterna att göra rättvisande bedömningar. (Sammanställning av enkätsvaren i Bilaga 2)

3.3 Test av intyg & CV

Under höstens arbete med intygen och CVn testades och diskuterades de i MIPs olika nätverk, i MIPs och MISOs styrelser, vid olika möten med föreningsaktiva, med några av dem som besvarat enkäten samt med personer som arbetar med personalfrågor.

3.4 Intyg, CV & Hemsida

Arbetet med intyget/intygen har sannerligen varit en process, och de har ständigt förändrats och utvecklats. En fråga som blev uppmärksammas var huruvida intyget skulle innehålla en bedömning av personens kompetenser eller inte.

Det slutliga resultatet blev ett ”Intyg för ideellt engagemang” och, med inspiration från Norge, en ”CV för ideellt engagemang”. Som en service till föreningar gjordes också mallar för intyg för anställning och praktik i förening. Samtliga finns nu tillgängliga på www.intyg.se där de kan hämtas hem för utskrift eller fyllas i på datorn. Intygen och CVn finns som bilaga 3-6.

I Intyget om ideellt engagemang finns utrymme att dokumentera personens förtroendeuppdrag, ledaruppdrag och kortvarigare uppdrag såsom t ex funktionärsuppdrag.

CVn för ideellt engagemang är tänkt som ett komplement till den vanliga CVn. I CVn finns utrymme att dokumentera styrelse-, ledar- och funktionärsuppdrag samt andra ideella engagemang av betydelse. Det finns även utrymme för att beskriva vad man upplever sig ha lärt sig genom sitt ideella engagemang.

Det är fritt för den som använder dokumenten att anpassa dem efter sina behov. Till exempel kan man om man så önskar ta bort delen med bedömning av personens kompetens eller ersätta den med en ruta för personligt omdöme i fritext.

På hemsidan finns också ett väglednings-/exempeldokument och Uppgiftsexempel för ideella uppdrag där det finns listat vilka typer av arbetsuppgifter som ingår i de vanligaste förtroendeuppdrag man kan ha i föreningar.

I skrivande stund har hemsidan, intygen och CVn just ”satts i sjön”. Vi har börjat sprida information om dem i Malmö. Bland annat i utskick till MIPs och MISOs medlemsföreningar. Vi har också hållit en presskonferens på Bryggeriet den 4/12.

Det är naturligtvis av största vikt att göra dem kända och igenkända i Malmös föreningsliv, bland arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer, personalavdelningar, arbetsförmedling etc. Detta arbete kommer vi att fortsätta med framöver, bland annat med hjälp av den artikel som finns som bilaga 7.

4. Slutord

MIP har länge varit intresserade av att synliggöra föreningslivets värden både vad gäller samhälls- och individnivå. Frågan om uppvärdering av det informella lärandet är en del i detta. Tack vare stödet från ESF-rådet har vi fått möjligheten att fullfölja vår idé om intyg för att dokumentera ideellt engagemang samt fördjupa våra kunskaper om validering och lärande.

Avslutandet av detta projekt ser vi från MIPs sida som en hållplats i vårt arbete med att uppvärdera det informella lärande som sker i föreningslivet. Vår process fortsätter och med den också samarbetet med t ex Ungdomsstyrelsen, LSU, SUS och MISO. Kanske kommer vi i framtiden att finna en gemensam lösning, eller flera olika lösningar, på frågan om validering av förvärvade kompetenser genom ideellt engagemang?

Ytterligare ett spännande resultat av detta projekt, och en del i vårt fortsatta arbete, är att vi fått möjligheten att med stöd från Ungdomsstyrelsen under det kommande året genomföra en större undersökning rörande ungas lärande i föreningslivet.

Malmö i december 2003

Kristina Persson
Projektledare Validering av Ideella i föreningslivet

Linda Attin
Konsulent MIP, Projektansvarig Validering av Ideella i föreningslivet

5. Länkar & Lästips

CERK, Centrum för Erkännande av Kompetens: <http://www.cerk.org>

De Ungas Akademi (Nuorten Akatemia): <http://www.nuortenakatemia.fi>

DUF, Dansk Ungdoms Fællesråd: <http://www.duf.dk>

DUFs arbete med, och skrifterna om, kompetens finns på: <http://www.duf.dk/kompetence>

LNU, Landsrådet för Norges barne- og Ungdomsorganisasjoner: <http://www.lnu.no>

Organisasjonsordlisten finns på: <http://www.lnu.no/ordliste/>

”Norska kompetansedokumentet” finns på: <http://www.vofo.no/rk/index.htm>

LSU, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer: <http://www.lsu.se>

MIP, Malmö Ideella föreningars Paraplyorganisation: <http://www.mip.org.se>

MISO, Malmö Idrottsföreningars Samorganisation: <http://www.miso.se>

SUS, Stockholms läns Ungdoms Samarbetsorganisation: <http://www.sus.org.se>

Källor:

DUF, Dansk Ungdoms Fællesråd (2002) *Når fritid fører til fremtid*. Köpenhamn.

Nordisk ministerråd (2001) *Nordisk kartläggning om landenes parallelle initiativer knyttet till realkompetanse*. Köpenhamn: Nordisk ministerråd, Folkeupplysning og voksenopplærning, Tema Nord 2001:530.

SOU 1996:27 *En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande*. Stockholm: Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet.

SOU 2001:78 *Validering av vuxnas kunskap och kompetens*. Stockholm: Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet.

SUHF (2003) *Rekommendationer för arbetet med att validera reell kompetens inom högskolan*. Dnr 42/03.

Ungdomsstyrelsen (2000) *Att värdera kunskap – en studie kring informellt lärande och icke-formell utbildning i föreningslivet*. Stockholm Ungdomsstyrelsens utredningar 2000:24.

VOX, Voksenopplæringsinstituttet (2002) *Dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse*. Publikationsnummer F-4137.